

دانشگاه زنجان

دانشکده علوم انسانی

گروه اقتصاد

عنوان پایان نامه

فارسی: برآورد و تعیین بودجه عمومی دانشگاهها در ایران بر پایه شاخص های مطلوب

لاتین:

Estimation and Determining the General Budget Of The Universities in Iran on The Basis of Desirable Criteria

واژگان کلیدی فارسی:

بودجه عمومی، بودجه سرانه دانشجویی، موسسات آموزش عالی دولتی، مدل تعیین هزینه سرانه دانشجو(لیست قیمت) و مدل توزیع اعتبار.

واژگان کلیدی انگلیسی:

public budget, per student's budget, public higher education institutions, model of determination of per students cost(price list) and model of distribution of validity.

بیان مسأله

طبق ماده ۴۹ قانون برنامه چهارم توسعه، دولت بر پایه عملکرد و با توجه به هزینه تربیت دانشجو به دانشگاه های دولتی بودجه تخصیص می دهد؛ بدین معنا که دولت بودجه را برای جبران هزینه های تمام شده هر واحد از ستانده های مختلف دانشگاه ها به آن ها پرداخت می کند. همچنین در ماده ۲۰ قانون برنامه پنجم این چنین آمده است: «به منظور زمینه سازی برای تربیت نیروی انسانی متخصص و متعهد، دانش مدار، خلاق و کارآفرین، منطبق با نیازهای نهضت نرمافزاری، باهدف توسعه کمی و کیفی دولت مجاز است: هزینه سرانه تربیت نیروی انسانی متخصص مورد تقاضای کشور بر اساس هزینه های آموزشی و هزینه های خدمات پژوهشی، تحقیقاتی و فناوری مورد حمایت را در چهارچوب بودجه ریزی عملیاتی برای هر دانشگاه و موسسه آموزشی، تحقیقاتی و فناوری دولتی محاسبه و به طور سالانه تامین کند».

به این ترتیب، با توجه به احکام بالادستی و در نظر گرفتن موارد فوق مبنی بر تبدیل نظام بودجه ریزی کشور به بودجه ریزی عملیاتی، تغییر در نظام بودجه ریزی دانشگاه ها و بازنگری و تحول اساسی در سیستم بودجه بندی موجود، بیش از پیش ضروری می نماید.

امروزه در دنیا، دولت ها با یکی از سه رویکرد «تخصیص مبتنی بر نهاد» «تخصیص مبتنی بر فعالیت» و «تخصیص مبتنی بر ستانده» به دانشگاه های دولتی بودجه تخصیص می دهند، ولی نوع سیاست تخصیص بودجه بر کارایی استفاده از منابع و نحوه گسترش دانشگاه ها اثر می گذارد (کیو و هو، ۲۰۰۸).

استفاده از ابزار بودجه برای سیاست گذاری، انگیزش سازمانی و ارتقا کیفیت سطح فعالیت های علمی و پژوهشی نیز از کاربردهای مهم تعیین و توزیع بودجه دانشگاه هاست که در ایران عملا از آن بهره ای گرفته نمی شود. در حالی که این موضوع به شدت در کشورهای توسعه یافته مورد توجه است؛ چرا که ابزار بودجه و اعتبار، می تواند انگیزه مدیران تصمیم گیر در نظام آموزش عالی را تغییر دهد. آنچه مشخص است تقریبا تمام کشورهای توسعه یافته دارای مدل تعیین بودجه دانشگاه ها هستند.

معمولا در کشورهای توسعه یافته، مدل توزیع بودجه در دانشگاه هایی که کمک دولت را دریافت می کنند، دارای سه جزء زیر است:

بودجه آموزشی، بودجه پژوهشی، بودجه سرمایه ای

بودجه آموزشی مبتنی بر مدل و عمدتا نهاده محور است. بودجه پژوهشی نوعا مبتنی بر مدل ولی ستاده محور و بر اساس خروجی پژوهشی است. در مورد بودجه سرمایه ای، الگو و مدل مشخصی وجود ندارد و معمولا در حدود ۱۰ درصد از مجموع بودجه دانشگاه ها، سرمایه ای است.

از آنجا که عمده‌ی بودجه همه دانشگاه‌های دولتی ایران، از طریق دولت تامین می‌شود و تاکنون الگو و مدل مناسب قابل کاربردی برای تعیین و توزیع بودجه عمومی دانشگاه‌ها ارائه نشده است، هدف این تحقیق ارائه مدلی بر مبنای شاخص‌های مطلوب برای تعیین و توزیع بودجه عمومی دانشگاه‌های دولتی در ایران است.

اهداف پژوهش

۱. شناسایی فعالیت‌ها، فرآیندهای استاندارد و شاخص‌های مطلوب در دانشگاه
۲. بررسی مدل‌های قبلی و تعریف مدل جدیدی برای محاسبه بودجه‌ی سرانه‌ی دانشجو
۳. برآورد سهم هزینه تمام‌شده فعالیت‌های آموزشی (پرسنلی)، پشتیبانی عمومی، دانشجویی- فرهنگی، پژوهشی و فناوری در مدل با رعایت شاخص‌های مطلوب
۴. تحلیل حساسیت هزینه تمام شده دانشجو در مدل بودجه سرانه نسبت به مفروضات و ساختار مراکز هزینه
۵. تبدیل مدل تعیین هزینه سرانه دانشجو به مدل توزیع بودجه سرانه در بین دانشگاه‌های کشور
۶. برآورد بودجه‌ی سرانه‌ی دانشجویی دانشگاه‌ها در لایحه سال ۱۳۹۵، بر اساس مدل توزیع به تفکیک مقطع- گروه آموزشی

فرضیه‌ها و سؤالات پژوهش

۱. چگونه می‌توان نحوه تعیین بودجه دانشگاه‌ها را بر اساس شاخص‌های مطلوب مدل‌سازی کرد؟
۲. برآورد ساختار و مقدار هزینه‌ها در مدل طراحی شده چقدر است؟
۳. با استفاده از شاخص‌های مطلوب، بودجه دانشگاه‌های دولتی در سناریوهای پایه سال ۱۳۹۵ چگونه و به چه مقدار تعیین می‌شود؟
۴. ملاحظات کیفیت، تفاوت‌های منطقه‌ای یا وظایف خاص آموزشی و پژوهشی چه تاثیری در توزیع بودجه دانشگاه‌ها در مدل ارائه شده می‌گذارد؟

نوع مطالعه و روش پاسخگویی به فرضیه‌ها و سؤالات پژوهش

این مطالعه از نوع کتابخانه‌ای می‌باشد. فرض می‌شود دانشگاهی با رعایت شاخص‌های مطلوب آموزشی، پشتیبانی عمومی، دانشجویی- فرهنگی و پژوهشی و فناوری وجود دارد. روابط هزینه‌ای و منابع محرک هزینه در این دانشگاه مدل‌سازی و شبیه‌سازی می‌شود و بر اساس آن، هزینه هر یک از منابع تعیین می‌شود.

جامعه آماری و حجم نمونه

جامعه آماری این تحقیق شامل دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی دولتی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می‌باشد. لازم به ذکر است که چون کل آمار مربوط به همه‌ی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی دولتی کشور مدنظر و قابل دسترس است، نیازی به نمونه‌گیری نمی‌باشد.

ابزار گردآوری داده‌ها

داده‌های موردنیاز از داده‌های موجود از دفاتر بودجه دانشگاه‌ها، وزارت علوم و نیز مطالعات قبلی انجام گرفته، استخراج می‌شود.

ابزار تجزیه و تحلیل داده‌ها

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات، روشی تحلیلی و توصیفی می‌باشد. از نرم‌افزار Excel برای انجام کارهای محاسباتی، تحلیلی و توصیفی داده‌ها و نیز تحلیل حساسیت مدل استفاده می‌شود.

نوآوری و تفاوت با مطالعات قبلی

۱. اصلاح مدل مفهومی تعیین قیمت فرآیندهای هزینه بر تربیت دانشجو
۲. تعریف و ارائه مدلی برای توزیع اعتبار عمومی دانشگاه‌ها